

TEKSTİL VE MÜHENDİS
(Journal of Textiles and Engineer)

<http://www.tekstilvemuhendis.org.tr>

**GÖMLEK GİYİMİ İLE İLGİLİ TÜKETİCİ KONFOR DENEYİMLERİNİN VE
TÜKETİCİ BEKLENTİLERİNİN İNCELENMESİ**

**INVESTIGATION OF CONSUMER COMFORT EXPERIENCES
AND EXPACTATIONS ABOUT SHIRT**

Selma Dolanbay DOĞAN*¹
Nurgül KILINÇ²

¹Moda Tasarımı Bölümü, Mimarlık ve Tasarım Fak., Selçuk Üniv., Konya, Türkiye

²Moda Tasarımı Bölümü, Mimarlık ve Tasarım Fak., Selçuk Üniv., Konya, Türkiye

Online Erişime Açıldığı Tarih (Available online):30 Eylül 2023 (30 September 2023)

Bu makaleye atıf yapmak için (To cite this article):

Selma Dolanbay DOĞAN, Nurgül KILINÇ (2023): Gömlek Giyimi İle İlgili Tüketici Konfor Deneyimlerinin Ve Tüketici Beklentilerinin İncelenmesi, Tekstil ve Mühendis, 30: 131, 192-200.

For online version of the article: <https://doi.org/10.7216/teksmuh.teksmuh.1273775>

GÖMLEK GİYİMİ İLE İLGİLİ TÜKETİCİ KONFOR DENEYİMLERİNİN VE TÜKETİCİ BEKLENTİLERİNİN İNCELENMESİ

Selma Dolanbay DOĞAN*¹

Nurgül KILINÇ²

Moda Tasarımı Bölümü, Mimarlık ve Tasarım Fak., Selçuk Üniv., Konya, Türkiye
Moda Tasarımı Bölümü, Mimarlık ve Tasarım Fak., Selçuk Üniv., Konya, Türkiye

Gönderilme Tarihi / Received: 31.03.2023

Kabul Tarihi / Accepted: 20.09.2023

ÖZ: Bu araştırmada gömlek giyimi ile ilgili tüketici konfor deneyimlerinin ve tüketici beklentilerinin ortaya konması amaçlanmıştır. Deneyim ve beklentinin yanında tüketicilerin konfora/görünüşe/fonksiyonelliğe önem verme dereceleri, gömlek tercihinde etkili olan özellikler ve gömlek kumaşlarında tercih edilen lif türleri de incelenmiştir. Yaş ve cinsiyete göre farklılıklar da değerlendirilmiştir. Bu araştırma tarama modeli bir araştırmadır. Araştırmanın verileri anket formu aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmaya 132 kişi katılmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen veriler SPSS programı ile istatistiksel olarak analiz edilmiştir. Araştırma sonuçlarında; gömlek giyme deneyiminde; dokunsal deneyimin istatistiksel olarak cinsiyete göre değiştiği ve kadınların erkeklere göre daha yüksek deneyim puanına sahip oldukları tespit edilmiştir. Hareket konforu deneyimi ise istatistiksel olarak cinsiyete göre değişmemiştir. Konfor/kullanım/bakım beklentisinin cinsiyete göre istatistiksel olarak değiştiği ve kadınların erkeklere göre daha yüksek beklenti puanına sahip oldukları tespit edilmiştir. Gömlek tercihinde etkili olan en önemli özellikler bedene uygunluk, konfor ve stil/model iken en az önemli özellikler üretim yeri, marka ve moda uygunluktur. Cinsiyetin marka, konfor ve kolay bakım değerlendirmelerinde istatistiksel olarak etkili olduğu, kadınların konfor ve kolay bakımı erkeklere göre daha önemli buldukları, erkeklerin ise markayı kadınlara göre daha önemli buldukları sonucuna ulaşılmıştır. Yaş; sadece konfor değerlendirmesinde istatistiksel olarak etkilidir ve 55-75 yaş grubunun konfora en az önem veren grup olduğu tespit edilmiştir. Kadınların erkeklere göre konfora ve fonksiyonelliğe daha çok önem verdikleri, görünüşe ise kadın ve erkeklerin benzer derecede önem verdikleri görülmüştür. Tüketicilerin gömlek giyiminde en çok pamuk lifini sonrasında keten, keten pamuk, ipek gibi doğal içerikli lifleri tercih ettikleri en az ise sentetikler lif grubunda yer alan akrilik lifini tercih ettikleri tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Gömlek Giyimi, Tüketici, Konfor Deneyimi, Beklenti, Cinsiyet, Yaş

INVESTIGATION OF CONSUMER COMFORT EXPERIENCES AND EXPACTATIONS ABOUT SHIRT

ABSTRACT: In this research, it is aimed to reveal consumer comfort experiences and consumer expectations about shirt wear. In addition to experience and expectation, the degree of importance to comfort/appearance/functionality, the features that are effective in shirt preference and the fiber types preferred in shirt fabrics were also examined. Differences by age and gender were also evaluated. This research is a survey model research. The data of the research were collected through a questionnaire form. 132 people participated in the research. The data obtained within the scope of the research were statistically analyzed with the SPSS program. In the research results; in the experience of wearing a shirt; It was determined that tactile experience statistically changed according to gender and women had higher experience points than men. Movement comfort experience, on the other hand, did not statistically change according to gender. It was determined that the expectation of comfort/use/care changed statistically according to gender and women had higher expectation scores than men. While the most important features that affect the shirt preference are fit, comfort and style/model, the least important features are the place of manufacture, brand and conformity with fashion. It was concluded that gender was statistically effective in brand, comfort and easy care evaluations, women found comfort and easy care more important than men, and men found the brand more important than women. Age; It is statistically effective only in the evaluation of comfort and it has been determined that the 55-75 age group is the group that gives the least importance to comfort. It has been observed that women attach more importance to comfort and functionality than men, while men and women give similar importance to appearance. It has been determined that consumers mostly prefer cotton fiber, followed by natural fibers such as linen cotton, silk, and least prefer acrylic fiber, which is in the synthetic fiber group.

Key Words: Shirt Wearing, Consumer, Comfort Experience, Expectation, Gender, Age

*Sorumlu Yazarlar/Corresponding Author: selmadogan@selcuk.edu.tr

DOI: <https://doi.org/10.7216/teksmuh.teksmuh.1273775>

www.tekstilmuhendis.org.tr

1. GİRİŞ

Giyim, insan yaşamının ayrılmaz bir parçasıdır. Giysiler kişiyi dış çevrede bulunan fiziksel, kimyasal ve biyolojik etkileşimlere karşı korurken kişiler giysiyi giydikleri süre boyunca kendilerini rahat ve konforlu hissetmek isterler. Yapılan araştırmalarda konforun giyimde aranan en önemli özelliklerden biri olduğu tespit edilmiştir [1,2,3,4]. Konfor, farklı disiplinleri içinde bulundurması nedeniyle çok yönlü ve karmaşık bir konudur. Wong [5] konforun insanoğlu için temel ve evrensel bir ihtiyaç olduğunu ve tanımlaması zor, karışık ve net olmayan bir konu olduğunu belirtmiştir. Slater [6] konforu insan ve çevre arasındaki fizyolojik, psikolojik ve fiziksel uyumun memnuniyet verici durumu olarak tanımlamıştır. Konfor çeşitli duyuların subjektif algısı ile ilgilidir. Subjektif algılar, ilgili duyuşsal algıların formüle edildiği, ölçüldüğü, birleştirildiği, geçmiş deneyimlere ve gelecek isteklere karşı biçimlendirildiği konfor durumunun toplam değerlendirmesini içeren psikolojik bir süreci kapsar. Literatürde farklı bilim insanları tarafından konfor algısının nasıl oluştuğu ve bu algıyı etkileyen faktörleri içeren farklı konfor modelleri sunulmuştur. Pontrelli Giysi Konforu Modeli [7], Sontag Giysi Konforu Modeli [8] ve Branson ve Sweeney Giysi Konforu Modeli [9] örnek olarak verilebilir. Bu giysi konforu modellerinin hepsinde konfor algısının oluşmasında kişilerin deneyimlerinin ve beklentilerinin etkisi olduğu belirtilmiştir.

Beklenti; Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlüğü'nde [10] "Gerçekleşmesi beklenen şey" olarak tanımlanmaktadır. Oxford Sözlüğü'nde [11] ise "Birşeylerin gerçekleşeceğini umma hissi" olarak tanımlanmaktadır. Beklentiler ihtiyaçlardan, teorik/teknik bilgilerden, diğerlerinin tavsiyelerinden ve kişisel deneyimlerden oluşur. Giysilerden beklentiler en basit şekilde giysiden hangi özellikleri istediğimizle/beklediğimizle ilgilidir. Deneyim ise Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlüğü'nde [10] "Bir kimsenin belli bir sürede veya hayat boyu edindiği bilgilerin tamamı, tecrübe" olarak tanımlanmaktadır. Oxford Sözlüğü'nde [11] ise "Birşeylerin hissedilmesi, görülmesi ve yapılmasıyla edinilen bilgi ve beceri" olarak tanımlanmaktadır. Giysilerle ilgili deneyim ise en basit şekilde giysilerle ilgili edindiğimiz bilgilere dayalı oluşan tecrübe olarak ifade edilebilir. Kalite giyim/tekstil ürününün fiziksel ve performans özelliklerine dayalı olarak tüketici beklentilerini karşılama derecesi olarak tanımlanmaktadır [12]. Giyim tüketicileri benzer bir ürünle önceki deneyimleri veya kalitesine ilişkin bilgileri nedeniyle ürünle ilgili belirli beklentiye sahiptir. Bu nedenle yeni ürünlerin kalitesini satış noktasında değerlendirmeleri önemlidir ve ürünlerin kalitesinin değerlendirilmesindeki asıl amaç yeni satın alma noktasında tüketicinin tatmin olmasıdır [13]. Literatürde tekstil ürünü ile ilgili beklentiler genellikle giysi kalitesi konusu altında değerlendirilmiştir. Giysi kalitesinin değerlendirilmesinde kullanılan özellikler; içsel özellikler ve dışsal özellikler olarak iki ana kategoriye ayrılmaktadır. İçsel özellikler ürünün doğası ile ilgilidir (tasarımı, stili, kumaş yapısı, lif içeriği, dikim, konfor ve vücuda uygunluk) ve ürünü değiştirmeden bu özelliklerde

değişiklik yapılamaz. Dışsal özellikler ise ürünle ilgilidir fakat ürünün fiziksel bir parçası değildir (marka, fiyat, üretim yeri) [14,15]. Swinker ve Hines [16] ve Hines ve Swinker [17] araştırmalarında giysi kalitesinin değerlendirilmesinde kullanılan özelliklere içsel ve dışsal özelliklerin yanında estetik ve performans özelliklerini de eklemiştir. İçsel ve dışsal özellikleri somut özellikler olarak tanımlarken estetik ve performans özellikleri de soyut özellikler olarak tanımlamışlardır. Tüketicilerin kaliteli giysilerden beklentileri ise Swinker ve Hines [16] ve Hines ve O'Neal tarafından [15] estetik, ekonomik, fizyolojik, sosyal/psikolojik beklentiler olmak üzere dört kategoride sınıflandırılır. Estetik beklentiler, yüksek kaliteli giysiden stil ve görüntü/imağ ile ilgili beklentilerdir (daha stil/tarz detaylar, daha moda'ya uygun). Ekonomik beklentiler, yüksek kaliteli giysiden kullanılabilirlik ve mali beklentilerdir (düşük kaliteli giysiye göre daha uzun dayanıklılık göstermesi, tasarruf sağlaması). Fizyolojik beklentiler, yüksek kaliteli giysiden konfor ve vücuda uygunluk ile ilgili beklentilerdir (daha iyi hissettirmesi, vücuda daha uygun olması). Sosyal/Psikolojik beklentiler, yüksek kaliteli giysi giyen bir kişinin başka kişilerin bakış açısından nasıl hissettikleri ile ilgilidir. Forsythe vd. [14] ise gömleklilik kumaşların giysi kalitesinin değerlendirilmesinde estetik, dayanıklılık ve bakım olmak üzere üç boyut belirtmişlerdir. Dayanıklılık boyutunun giysi ve kumaşa yönelik (dikişin ve kumaşın sağlam ve dayanıklı olması, kumaşın aşınmaması, dikişin düzgün olması vb.) tüketicilerin tutumları ile ilgili olduğu, estetik boyutun tüketicilerin estetik özellikleri (tasarımı, stili, genel görünümü vb.) algılaması ile ilgili olduğu, bakım boyutunun ise ne kadar bakım gerektirdiğinin yanında uzun ömürlü olması ile ilgilidir. Toplam değişimin %9,3'ü estetik, %6,1'i bakım ve %%31,8'i ise dayanıklılık boyutuyla açıklandığı tespit edilmiştir. Bu araştırmalar dışında Wilfling ve Havenith [1] spor ve egzersiz giysilerinde giysi konforu algısı ve tüketici beklentileri, Castelo ve Cabral [13] farklı ürün gruplarında (pantolon, etek, gömlek, bluz) giysi kalitesinin algılanması, Karaman ve Kaplan [18] çorap konfor ve performans özellikleriyle ilgili tüketici beklentileri gibi farklı ürün türlerinde yapılan tüketici beklentilerinin ortaya konduğu araştırmaların da yapıldığı görülmektedir. Günümüz rekabet ortamında tüketicilerin giysileri nasıl algıladığının araştırılması, giysi ile ilgili deneyimlerinin ve beklentilerinin tespit edilmesi ve firmaların ürün geliştirme çalışmalarını bu doğrultuda gerçekleştirmesi çok önemlidir. Gömlek, hem erkekler hem kadınlar tarafından, hem iş yaşamında hem günlük yaşamda giyilen ve her yaş grubu tarafından tercih edilen bir üst giysi türüdür. Yapılan literatür araştırması sonucunda gömlek giyimi ile ilgili tüketici konfor deneyimlerinin ve beklentilerinin araştırıldığı, yaş ve cinsiyete göre farklılıkların ortaya konduğu detaylı bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu araştırmada tüketicilerin gömlek giyimi ile ilgili konfor deneyimlerinin ve beklentilerinin ortaya konması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıda yer alan sorulara cevap aranmıştır.

1. Tüketicilerin gömlek giyimi ile ilgili konfor deneyimleri nasıldır? Cinsiyete ve yaşa göre farklılık gösterir mi?

2. Tüketicilerin gömlek giyimi ile ilgili beklentileri nasıldır? Cinsiyete ve yaşa göre farklılık gösterir mi?
3. Tüketicilerin gömlek kumaşından bekledikleri tutum değerleri nasıldır? Cinsiyete ve yaşa göre farklılık gösterir mi?
4. Tüketicilerin gömlek giyiminde konfora/görünüşe/ fonksiyonelliğe önem verme dereceleri nasıldır? Cinsiyete ve yaşa göre farklılık gösterir mi?
5. Tüketicilerin gömlek tercihinde etkili olan en önemli özellikler nelerdir? Cinsiyete ve yaşa göre farklılık gösterir mi?
6. Gömlek giyiminde en çok tercih edilen lifler nelerdir? Cinsiyete ve yaşa göre farklılık gösterir mi?

2. YÖNTEM

Yapılan araştırma tarama modelinde olup, elde edilen veriler anket formu aracılığı ile toplanmıştır. Tüm anketler araştırmacı tarafından yüz yüze yapılmıştır. Araştırmaya katılan kişilerin gömlek giyip- giymedikleri sorulmuş ve gömlek giymeyen kişiler araştırma kapsamına alınmamıştır. Araştırmaya toplamda 132 kişi katılmıştır. Araştırmaya katılan kişilerin kişisel bilgileri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya katılan kişilerin kişisel bilgileri

Cinsiyet	%	Yaş	%	Eğitim	%
Kadın	53,8	18-34	37,88	İlköğretim/Lise	34,85
Erkek	46,2	35-54	31,06	Önlisans/lisans	28,03
		55-75	31,06	Yüksek Lisans	18,94
				Doktora	18,18

Araştırma kapsamında hazırlanan anket formu tüketicilerin gömlek giyimi ile ilgili konfor deneyimleri, beklentileri, gömlek kumaşından bekledikleri tutum değerleri, konfora-görünüşe-fonksiyonelliğe önem verme dereceleri, gömlek tercihinde etkili olan özellikler ve gömlek giyiminde tercih edilen liflerin neler olduğunun ölçülmesine yönelik hazırlanmıştır. Hazırlanan anket formu aşağıda belirtilen bölümlerden oluşmaktadır.

-Genel Bilgiler: Değerlendiricilerin yaş, cinsiyet, öğrenim durumu gibi genel bilgileri sorulmuştur.

-Gömlek Giyimi ile ilgili Konfor Deneyimi: Gömlek giyme deneyiminin ölçülmesinde 5 noktalı çift yönlü skala kullanılmıştır. Toplamda dokuz madde yer almaktadır. Her maddeden alınan puan toplanmış ve madde sayısına bölünerek her kişinin ortalama konfor deneyim puanı hesaplanmıştır. Cronbach's alpha değeri 0,733'dür.

-Gömlek Giyimi ile ilgili Beklenti: Gömlek giyimi ile ilgili beklentilerin ölçülmesinde 5 noktalı skala kullanılmıştır. Toplamda on üç madde yer almaktadır. Her maddeden alınan puan toplanmış ve madde sayısına bölünerek her kişinin ortalama beklenti puanı hesaplanmıştır. Beklenti ortalama puanı bir ile beş

arasında değişmektedir. Bir puan kişinin beklentisinin olmadığını ifade ederken beş puan kişinin beklentisinin çok yüksek olduğunu ifade etmektedir. Cronbach's alpha değeri 0,868'dir.

Ayrıca kişilerin gömlek kumaşından bekledikleri tutum değerleri de (incelik- kalınlık, pürüzsüzlük- pürüzlülük, yumuşaklık-sertlik ve sıcak-soğuk hisleri) 7 noktalı çift yönlü skala kullanılarak ölçülmüştür (1-kalın.....7-ince), (1-pürüzlü...7-pürüzsüz), (1-sert... 7-yumuşak), (1-soğuk...7-sıcak).

-Tüketicilerin konfora, görünüşe ve fonksiyonelliğe önem verme durumları: 5 noktalı çift yönlü skala kullanılarak ölçülmüştür (1-önem vermem...5-önem veririm).

-Gömlek Tercihinde Etkili Özellikler: Marka, üretim yeri, konfor, renk, model, dayanıklılık, kolay bakım, moda uygunluk, bedene uygunluk ve fiyat özellikleri 5 noktalı skala (1-hiç önemli değil, 2-önemli değil, 3- kararsızım, 4- önemli, 5- çok önemli) ile ölçülmüştür.

-Gömlek Giyiminde Tercih Edilen Lifler: Pamuk, keten, pamuk-keten, ipek, yün, akrilik, poliester, pamuk-poliester ve rejenere liflerin tercih edilme durumları 3 noktalı skala (1-tercih etmem, 2-kararsızım, 3-tercih ederim) ile ölçülmüştür.

Araştırma kapsamında yer alan veriler normal dağılıma sahip olmadığından cinsiyetin etkisinin ortaya konması için Mann-Whitney U Testi (iki grubun karşılaştırılması), yaşın etkisini ortaya konması için Kruskal- Wallis H Testi (k grubun karşılaştırılması) kullanılmıştır. Bu testler sonucunda elde edilen p değeri $\leq 0,05$ olduğu zaman istatistiksel bir farklılık olduğu söylenir. K grubun karşılaştırıldığı Kruskal- Wallis testinde anlamlı bir farklılık olduğu tespit edildiğinde hangi gruplar arasında farklılık olduğunu belirlemek için Mann- Whitney U testi yapılmıştır. Araştırma kapsamında incelenen gömlek giyimi ile ilgili konfor deneyimi ve beklentileri faktör analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Faktör analizi veriler arasındaki ilişkilere dayanarak verilerin daha anlamlı ve özet bir biçimde sunulmasını sağlayan bir istatistiksel analiz yöntemidir. Faktör analizi yöntemi ile elde edilen döndürülmüş bileşen matrisi, her bir değişkenin bileşen veya faktör içerisindeki ağırlığını gösterir. Her bir faktör grubunun toplam varyansı ne kadar oranda açıkladığı ifade edilir [19].

3-BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırma kapsamında tüketicilerin cinsiyete ve yaşa göre gömlek giyimi ile ilgili konfor deneyimleri, beklentileri, gömlek kumaşından bekledikleri tutum değerleri, tüketicilerin konfora/görünüşe/fonksiyonelliğe önem verme dereceleri, gömlek tercihinde etkili olan özellikler ve gömlek giyiminde tercih edilen lif türleri ortaya konmuştur.

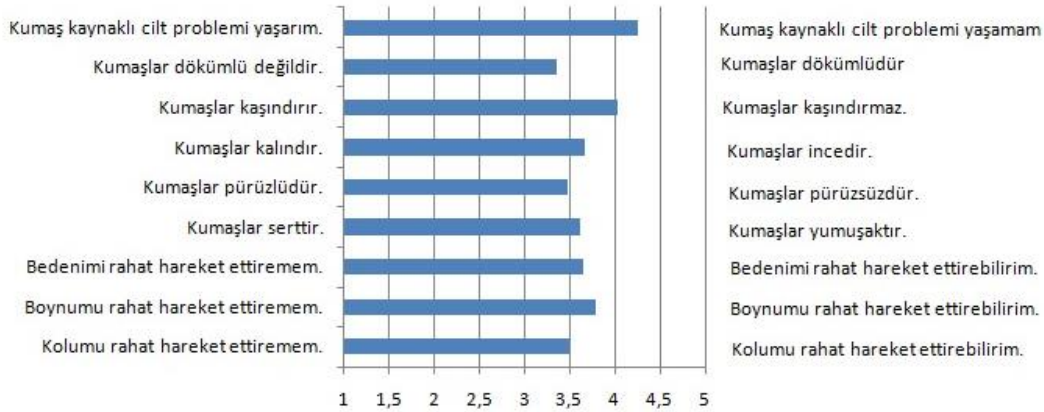
Ortalama konfor deneyim puanları Şekil 1'de verilmiştir. Şekil 1 incelendiğinde tüketicilere ait konfor deneyim puanlarının 3,36-4,26 arasında değiştiği görülmektedir. En yüksek deneyim puanı 4,26 ortalama puan ile "Kumaş kaynaklı cilt problemi yaşamam/

yaşarım” ifadesine aittir ve bu değer kişilerin genellikle kumaş kaynaklı cilt problemi yaşamadıklarını göstermektedir. En düşük deneyim puanı ise 3,36 ortalama puan ile “Kumaşlar dökümlü/dökümlü değildir” ifadesine aittir ve bu değer kişilerin gömlek giyiminde genellikle orta dökümlülüğün biraz üzerinde kumaşlar tercih ettikleri/deneyimledikleri şeklinde yorumlanabilir.

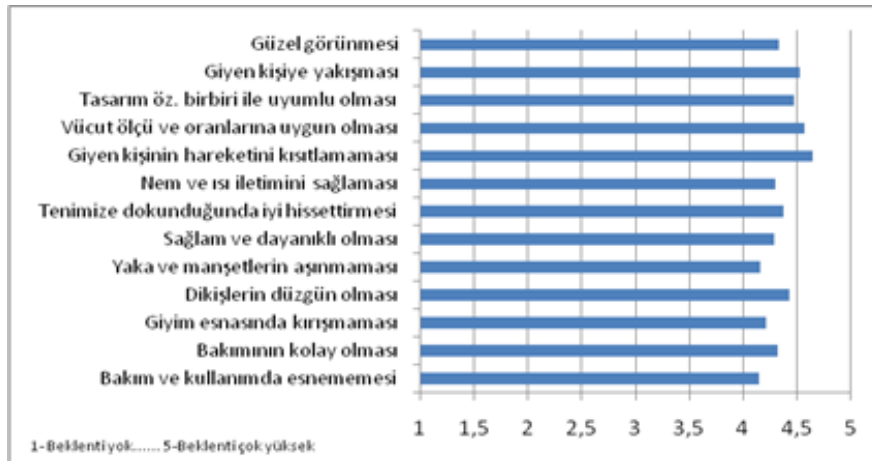
Gömlek giyimi ile ilgili giyim beklentisinin ölçülmesine yönelik hazırlanan soruların aldıkları ortalama puanlar Şekil 2’de yer almaktadır. Şekil 2 incelendiğinde her bir sorunun aldığı ortalama puanların 4,15- 4,64 arasında değiştiği görülmektedir. Bu durum tüketicilerin genellikle beklentilerinin yüksek olduğu sadece beklenti derecelerinin (beklenti yüksek/ beklenti çok yüksek) değiştiği şeklinde açıklanabilir. Gömlek giyimi ile ilgili en yüksek beklenti 4,64 ortalama puan ile kişinin hareketini kısıtlamaması ile ilgilidir ve bu değer kişilerin gömlek giyiminde hareket rahatlığına çok önem verdikleri/ beklentilerinin çok yüksek olduğu şeklinde ifade edilebilir. Daha sonra 4,57 ortalama puan ile tüketicilerin vücut ölçü ve oranlarına uygun olmasına çok önem verdikleri/beklentilerinin çok yüksek olduğu görülmektedir. En az beklenti puanı ise 4,15 ortalama puan ile bakım ve kullanım

esnasında esnememesi ile ilgilidir ve bu değer kişilerin kullanım/bakım sırasında esneme durumuna önem verdikleri/beklentilerinin yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Gömlek giyimi ile ilgili deneyim üzerinde etkili olan faktörlerin özet bir biçimde sunulması ve toplam değişimin ne kadarını açıkladığını ortaya konması için faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizinin döndürülmüş bileşen matrisi Tablo 2’de yer almaktadır. Faktör analizi Kaiser-Meyer-Olkin örneklem ölçüm değeri yeterliliği 0,660’dır. Her değişken tek bir faktörle ilişkili olduğu için tüm değişkenler saf değişkendir. Değişkenler toplam varyansın %51,2’sini açıklayacak şekilde 2 faktör grubu altında toplanmıştır. Birinci faktör gömlek giyimi ile ilgili deneyimin % 32,58’ini açıklamaktadır ve dokusal deneyim olarak isimlendirilmiştir. İkinci faktör gömlek giyimi ile ilgili deneyimin %18,63’ünü açıklamaktadır ve hareket konforu deneyimi olarak isimlendirilmiştir. Bu sonuçtan yola çıkarak hareket konforu ve dokusal konfor deneyimlerinin toplam deneyimin %51,2’sini açıkladığı ve dokusal deneyimin hareket konforu deneyiminden daha önemli olduğu söylenebilir.

Şekil 1. Tüketicilerin gömlek giyimi ile ilgili ortalama konfor deneyim puanları

Şekil 2. Tüketicilerin gömlek giyimi ile ilgili ortalama beklenti puanları

Tablo 2. Gömlek giyimi ile ilgili deneyimin üzerinde etkili faktörlerin döndürülmüş bileşen matrisi

Özellikler	Faktör Grupları	
	1	2
Kolumu rahat hareket ettirebilirim/ettiremem.		-0,753
Boynumu rahat hareket ettirebilirim/ettiremem.		-0,832
Bedenimi rahat hareket ettirebilirim/ettiremem.		-0,912
Kumaşlar yumuşaktır/serttir.	0,578	
Kumaşlar pürüzsüzdür/pürüzlüdür.	0,742	
Kumaşlar incedir/kalındır.	0,826	
Kumaşlar kaşındırmaz/kaşındırır.	0,645	
Kumaşlar dökümlüdür/dökümlü değildir.	0,355	
Kumaş kaynaklı cilt problemi yaşamam/yaşarım.	0,382	
Açıklanan Varyans (%)	32,58	18,63

Gömlek giyimi ile ilgili beklentiler üzerinde etkili olan faktörlerin değerlendirilmesinde faktör analizinden faydalanılmıştır. Faktör analizinin döndürülmüş bileşen matrisi Tablo 3'te yer almaktadır. Faktör analizi Kaiser-Meyer-Olkin örneklem ölçüm değeri yeterliliği 0,832'dir. Her değişken tek bir faktörle ilişkili olduğu için tüm değişkenler saf değişkendir. Değişkenler toplam varyansın %51,4'ünü açıklayacak şekilde 2 faktör grubu altında toplanmıştır. Ayrıca bu kısım için 3 faktörlü ve 4 faktörlü durum içinde analiz yapılmış ve sırasıyla toplam varyansın % 59,8'ini ve % 66,9'unu açıkladığı bulunmuştur. Faktör isimlendirilmesine daha uygun olması nedeniyle iki faktörlü gruplamanın yapılması tercih edilmiştir. Birinci faktör gömlek giyimi ile ilgili beklentinin %40'ını açıklamaktadır ve konfor/kullanım/bakım beklentileri olarak isimlendirilmiştir. İkinci faktör gömlek giyimi ile ilgili beklentinin %11,4'ünü açıklamaktadır ve estetik beklenti olarak isimlendirilmiştir. Bu sonuçtan yola çıkarak araştırma kapsamında incelenen değerlendiricilerin gömlek giyimi ile ilgili beklentilerinde kullanıma yönelik özelliklerin estetik özelliklerden daha etkili olduğu söylenebilir.

Araştırma kapsamında belirlenen faktör gruplarına (Tablo 2 ve Tablo 3) göre kadınların ve erkeklerin ortalama deneyim ve beklenti puanları hesaplanmıştır (Şekil 3). Şekil 3 incelendiğinde; kadınların dokunsal deneyim ve hareket konforu deneyimlerinin ortalama puanları erkeklere göre daha yüksektir. Kadın ve erkeklerin deneyim puanları arasında istatistiksel bir farklılık olup-olmadığını incelemek için non-parametrik testlerden Mann-Whitney U Testi yapılmıştır. Yapılan istatistiksel analiz sonucunda dokunsal deneyimin cinsiyete göre değiştiği ($p < 0,05$) ve kadınların erkeklere göre daha yüksek deneyim puanına sahip oldukları tespit edilmiştir. Hareket konforu deneyiminin ise cinsiyete göre değişmediği ($p > 0,05$) tespit edilmiştir. Faktör gruplarına (Tablo 2 ve Tablo 3) göre 18-34, 35-54 ve 55-75 yaş gruplarının deneyim ve beklenti puanları da Şekil 4'te verilmiştir. Dokunsal konfor deneyimi incelendiğinde, 35-54 yaş grubunun en

düşük konfor deneyim puanına sahip olduğu, 18-34 yaş ve 55-75 yaş grubunun ise benzer ve 35-54 yaş grubuna göre daha yüksek konfor deneyim puanına sahip olduğu görülmektedir. Yaş gruplarına göre deneyim puanları arasında istatistiksel olarak bir farklılık olup-olmadığını incelemek için non-parametrik testlerden Kruskal-Wallis H Testi yapılmıştır. Yapılan istatistiksel analiz sonucunda aralarındaki farkın anlamlı olmadığı ($p > 0,05$) tespit edilmiştir. Hareket konforu deneyimi incelendiğinde, 18-34 yaş grubunun en yüksek hareket konforu deneyimine ve 55-75 yaş grubunun ise en düşük hareket konforu deneyimine sahip olduğu görülmektedir. Fakat aralarındaki fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p > 0,05$). Estetik beklenti incelendiğinde, 18-34 yaş grubunun en yüksek estetik beklentiye sahip olduğu, 35-54 ve 55-75 yaş grubunun ise daha düşük ve benzer estetik beklentiye sahip olduğu görülmektedir. Fakat aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı ($p > 0,05$) tespit edilmiştir. Konfor/Kullanım/Bakım beklentisi incelendiğinde, en yüksek beklentiye 55-75 yaş grubu en düşük beklentiye ise 34-55 yaş grubu sahiptir. Fakat aralarındaki fark istatistiksel olarak ($p > 0,05$) anlamlı değildir. Tüm bu sonuçlardan yola çıkarak farklı yaş gruplarında farklı deneyim ve beklenti puanları gözlenmiştir. Fakat bu farklılıklar istatistiksel olarak anlamlı değildir. Yaşın konfor deneyimi ve beklenti üzerinde etkili olmadığı söylenebilir.

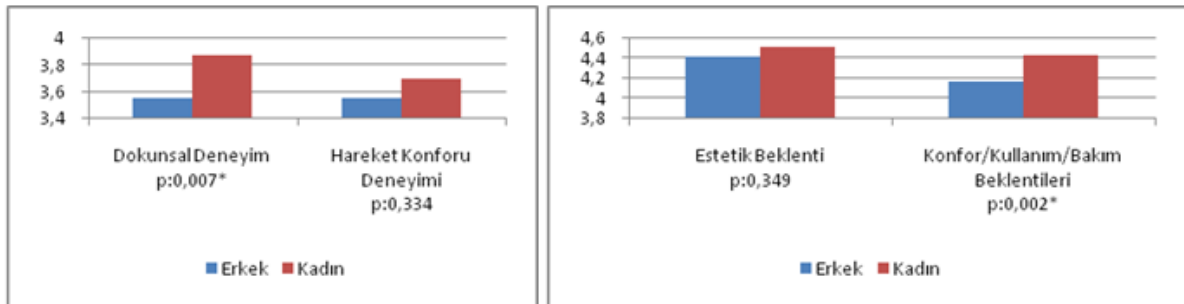
Tablo 3. Gömlek giyimi ile ilgili beklenti üzerinde etkili faktörlerin döndürülmüş bileşen matrisi

Özellikler	Faktör Grupları	
	1	2
Giyen kişinin hareketini kısıtlamaması.	0,592	
Nem ve ısı iletimini sağlaması	0,752	
Tenimize dokunduğunda iyi hissettirmesi	0,680	
Sağlam ve dayanıklı olması.	0,698	
Yaka ve manşetlerinin aşınmaması.	0,621	
Dikişlerin düzgün olması.	0,583	
Giyim esnasında kırışmaması.	0,614	
Bakımının (yıkama, ütüleme) kolay olması.	0,816	
Bakım ve kullanım esnasında esnememesi.	0,678	
Güzel görünmesi.		0,689
Giyen kişiye yakışması.		0,781
Gömleğin tasarım özelliklerinin (yaka modeli, manşet modeli, kapama modeli, kullanılan aksesuar, kumaş, renk, desen) birbiri ile uyumlu olması.		0,765
Giyen kişinin vücut ölçü ve oranlarına uygun olması.		0,800
Açıklanan Varyans (%)	40	11,4

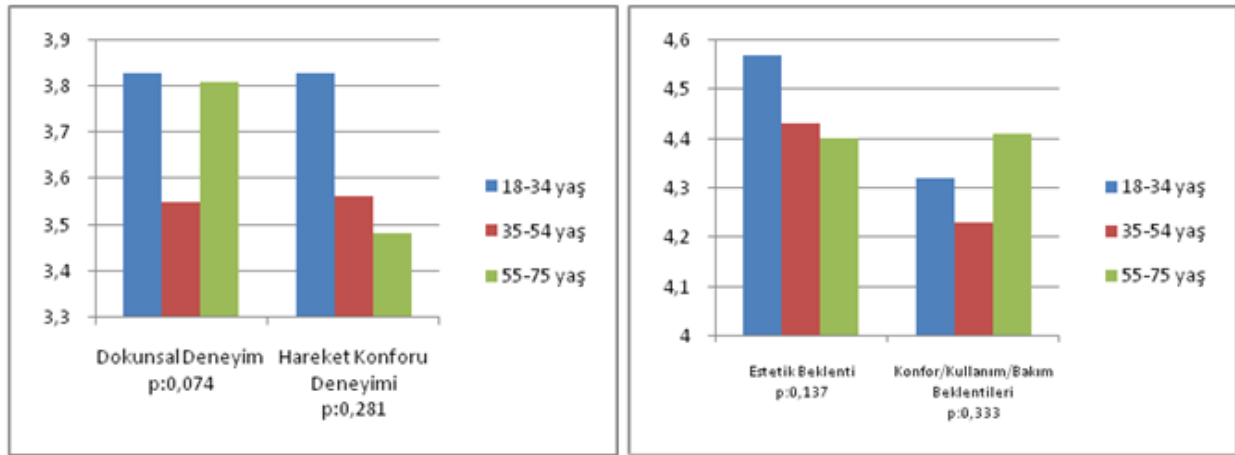
Giysi kalitesinin değerlendirilmesinde; fark edilen ilk özellik olması nedeniyle en çok kullanılan özellik kumaştır. Kumaş giysinin bütünü oluşturur bir parçadır ve kaliteli bir giyside

beklenen standartları karşılamıyorsa diğer tüm faktörler önemsiz olabilir [15]. Bu nedenle gömleklik kumaşlardan beklenen tutum değerleri önem taşımaktadır ve araştırma kapsamında tüketicilerin gömlek kumaşından beledikleri tutum değerleri çift yönlü 7 noktalı skala ile değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular cinsiyet ve yaş bazında Şekil 5'te verilmiştir. Gömleklik kumaşlardan beklenen tutum değerleri incelendiğinde (Şekil 5) kadınların erkeklere göre daha ince, daha pürüzsüz, daha yumuşak ve daha sıcak kumaşlar beledikleri görülmektedir. Kadın ve erkeklerin beledikleri tutum değerleri arasında sadece yumuşaklık-sertlik

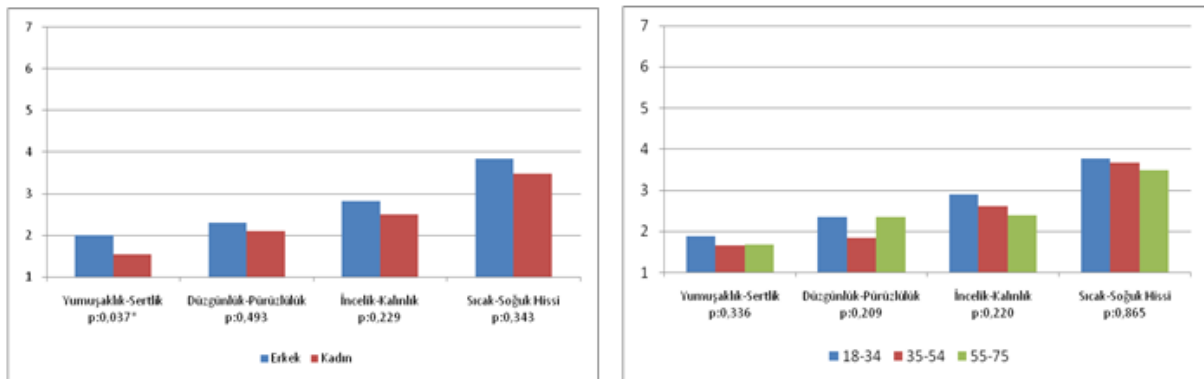
değeri için istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p < 0,05$) diğer özellikler için görünen fark istatistiksel olarak önemli değildir. 18-34 yaş grubunun ise diğer yaş gruplarına göre daha kalın, daha pürüzlü, daha sert ve daha soğuk kumaşlar beledikleri fakat diğer yaş grupları ile aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir.

Şekil 3. Gömlek giyimi ile ilgili deneyimin ve beklentinin cinsiyete göre değerlendirilmesi

Şekil 4. Gömlek giyimi ile ilgili deneyimin ve beklentinin yaşa göre değerlendirilmesi

Şekil 5. Tüketicilerin gömlek kumaşından beledikleri tutum ve ısıl değerleri (cinsiyete ve yaşa göre)

Araştırma kapsamında tüketicilerin gömlek giyiminde konfora, görünüme ve fonksiyonelliğe önem verme dereceleri 5'li çift yönlü skala ile ölçülmüştür. Sonuçlar Şekil 6'da verilmiştir. Cinsiyetin etkisi değerlendirildiğinde kadınların erkeklere göre konfora ve fonksiyonelliğe daha çok önem verdikleri ve aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu ($p<0,05$), görünüme ise kadın ve erkeklerin benzer derecede önem verdikleri ve aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı ($p>0,05$) sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçtan yola çıkarak cinsiyetin konfora ve fonksiyonelliğe önem verme derecesi üzerinde etkili olduğu, görünüme önem verme derecesi üzerinde etkili olmadığı söylenebilir. Yaşın etkisi değerlendirildiğinde görünüme önem verme derecesi üzerinde istatistiksel olarak önemli iken, konfora ve fonksiyonelliğe önem verme dereceleri üzerinde istatistiksel olarak etkili olmadığı görülmektedir. 18-34 yaş grubunun görünüme en çok önem verdiği, 34-55 yaş grubunun ise en az önem verdiği ve aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Her üç yaş grubunun da fonksiyonelliğe önem verme derecelerinin benzer olduğu görülmektedir. Konfora önem verme derecelerine bakıldığında 18-34 yaş grubu en çok önem verirken, 54-75 yaş grubu en az önem vermiştir.

Gömlek tercihinde etkili olan özelliklerin ortalama puanları Şekil 7'de verilmiştir. En önemli özellikler sırasıyla bedene uygunluk, stil/model, konfor iken en az önemli özellikler üretim yeri, marka ve modaya uygunluktur. Bu sonuç literatürdeki diğer araştırmalar ile örtüşmektedir [1,4,13].

Cinsiyetin ve yaşın gömlek tercihinde etkili olan özellikler üzerindeki etkisinin ortaya konması için yapılan istatistiksel analiz sonuçları Tablo 4'te verilmiştir. Tablo 4 incelendiğinde; cinsiyetin

marka ($p:0,018$), konfor ($p:0,026$) ve kolay bakım ($0,001$) değerlendirmelerinde istatistiksel olarak etkili olduğu görülmektedir. Kadınların konfor ve kolay bakımı erkeklere göre daha önemli buldukları, erkeklerin ise markayı kadınlara göre daha önemli buldukları sonucuna ulaşılmıştır. Castelo ve Cabral [13] araştırmalarında erkeklerin kadınlara göre markayı daha önemli buldukları ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğunu belirtmişlerdir. Yaş; sadece konfor ($p:0,003$) değerlendirmesinde istatistiksel olarak etkilidir. Yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda 55-75 yaş grubunun diğer yaş gruplarına göre konfora en az önem verdiği ve aralarındaki farkın istatistiksel olarak önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 4. Gömlek tercihinde etkili özelliklerin yaş ve cinsiyete göre istatistiksel değerlendirilmesi

		Marka	Konfor	Kolay Bakım
Cinsiyet	Kadın	2,72	4,45	4,39
	Erkek	3,21	4,08	3,85
	p değeri	0,018*	0,026*	0,001*
Yaş	18-34 yaş arası		4,54	
	35-54 yaş arası		4,34	
	55-75 yaş arası		3,90	
	p değeri		0,003*	

n:132,

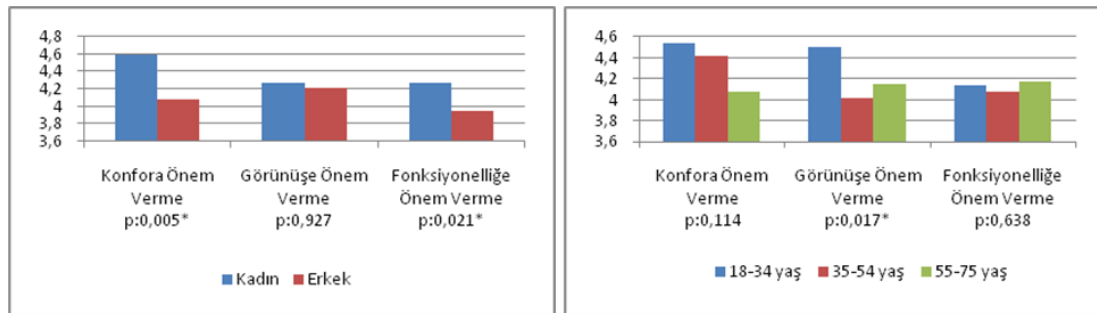
Cinsiyet değerlendirmesinde:*Mann-Whitney U ($p<0,05$)

Yaş değerlendirmesinde:*Kruskal-Wallis H ($p<0,05$)

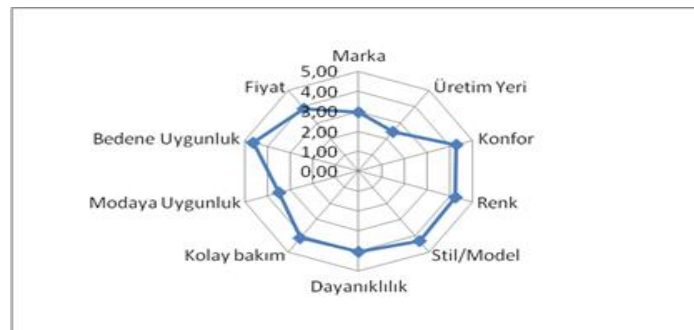
Sadece $p<0,05$ olan özellikler belirtilmiştir.

	Gruplar arası fark	p
Konfor	1-2 yaş grubu	0,313
	1-3 yaş grubu	0,001*
	2-3 yaş grubu	0,023*

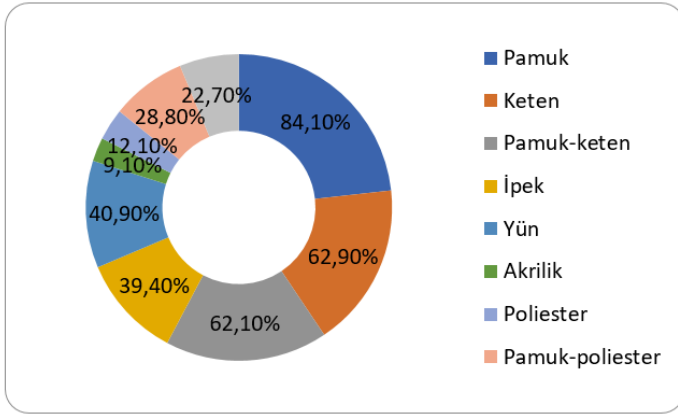
n:132, *Mann-Whitney U ($p<0,05$)

Şekil 6. Cinsiyete ve yaşa göre konfora, görünüme ve fonksiyonelliğe önem verme durumları

Şekil 7. Gömlek tercihinde etkili olan özelliklerin ortalama puanları

Şekil 8. Gömlek giyiminde tercih edilen lif türleri

Şekil 8 incelendiğinde tüketicilerin gömlek giyiminde %84,1 oranla en çok pamuk lifini sonrasında keten, keten pamuk, ipek ve yün gibi doğal içerikli lifleri tercih ettikleri en az ise %9,1 oranla akrilik lifini tercih ettikleri görülmektedir. Bu sonuçlardan yola çıkarak tüketicilerin gömlek giyiminde pamuk, keten, ipek, yün gibi doğal içerikli elyafları tercih etme eğiliminde oldukları; poliester, akrilik gibi sentetik lifleri ise en az tercih etme eğiliminde oldukları söylenebilir. Liflerin tercih edilme durumlarının cinsiyete ve yaşa göre istatistiksel olarak farklılık gösterip-göstermediği de incelenmiş ve sonuçlar Tablo 5'te verilmiştir. Pamuk-keten, ipek ve poliester lifinin kadın ve erkeklerde tarafından tercih edilmesinde istatistiksel olarak farklılık olduğu tespit edilmiştir. Pamuk/keten ve ipek lifini kadınlar erkekler göre daha çok tercih ederken, poliester lifini de erkekler kadınlara göre daha çok tercih etmişlerdir. Liflerin tercih edilme durumları yaşa göre incelendiğinde; keten ve yün lifinin tercih edilmesinde istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Keten lifi en çok 55-75 yaş ve 18-34 yaş gruplarında tercih edilmiştir ve aralarındaki fark istatistiksel olarak önemli değildir. Yün lifi ise en az 18-34 yaş grubu tarafından tercih edilmiştir ve diğer gruplar ile arasındaki fark istatistiksel olarak önemlidir.

Tablo 5. Gömlek giyiminde tercih edilen liflerin yaş ve cinsiyete göre istatistiksel değerlendirilmesi

		Pamuk-keten (%)	İpek (%)	Poliester (%)	Keten (%)	Yün (%)
Cinsiyet	Kadın	74,6	52,1	8,5		
	Erkek	47,5	24,6	16,4		
	p değeri	0,001*	0,000*	0,000*		
Yaş	18-34 yaş arası				62	22
	35-54 yaş arası				48,8	43,9
	55-75 yaş arası				78	61
	p değeri				0,014*	0,005*

n:132,

Cinsiyet değerlendirmesinde:*Mann-Whitney U (p<0,05)

Yaş değerlendirmesinde:*Kruskal-Wallis H (p<0,05)

Sadece p<0,05 olan özellikler tablo da belirtilmiştir.

	Gruplar arası fark	p
Keten	1-2 yaş grubu	0,099
	1-3 yaş grubu	0,121
	2-3 yaş grubu	0,004*
Yün	1-2 yaş grubu	0,046*
	1-3 yaş grubu	0,002*
	2-3 yaş grubu	0,217

n:132, *Mann-Whitney U (p<0,05)

4. SONUÇLAR ve ÖNERİLER

4.1 Sonuçlar

Araştırma kapsamında tüketicilerin cinsiyete ve yaşa göre gömlek giyimi ile ilgili deneyimleri, beklentileri, tüketicilerin konfora/görünüşe/fonksiyonelliğe önem verme dereceleri, gömlek tercihinde etkili olan özellikler ve tercih edilen lif türleri incelenmiştir. Araştırma kapsamında gömlek giyimi ile ilgili konfor deneyimleri dokunsal deneyim ve hareket konforu deneyimi olmak üzere iki faktör grubunda toplanmıştır. Dokunsal deneyimin hareket konforu deneyimine göre toplam değişimi açıklama yüzdesi daha fazladır. Dokunsal deneyimin istatistiksel olarak cinsiyete göre değiştiği ve kadınların erkekler göre daha yüksek deneyim puanına sahip oldukları tespit edilmiştir. Hareket konforu deneyiminin ise istatistiksel olarak cinsiyete göre değişmediği ve kadın ve erkeklerin benzer deneyim puanlarına sahip olduğu görülmüştür. Ayrıca dokunsal ve hareket konforu deneyiminin yaşa göre değişmediği de istatistiksel olarak tespit edilmiştir. Gömlek giyimi ile ilgili beklentiler estetik beklentiler ve konfor/kullanım/bakım beklentileri olmak üzere iki faktör grubunda toplanmıştır. Konfor/kullanım/bakım beklentilerinin estetik beklentiye göre toplam değişimi açıklama yüzdesi daha fazladır. Bu durum kullanıma yönelik özelliklerin estetik özelliklerden daha etkili olduğu şeklinde ifade edilebilir. Konfor/kullanım/bakım beklentisinin cinsiyete göre istatistiksel olarak değiştiği ve kadınların erkekler göre daha yüksek beklenti puanına sahip oldukları tespit edilmiştir. Estetik beklentinin ise cinsiyete göre istatistiksel olarak değişmediği ve kadın ve erkeklerin benzer beklenti puanlarına sahip olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca estetik beklenti ve konfor/kullanım/ bakım beklentisinin istatistiksel olarak yaşa göre değişmediği de görülmüştür. Gömlek tercihinde etkili olan en önemli özellikler bedene uygunluk, konfor ve stil/model iken en az önemli özellikler üretim yeri, marka ve modaya uygunluktur. Cinsiyetin marka, konfor ve kolay bakım değerlendirmelerinde istatistiksel olarak etkili olduğu görülmektedir. Kadınların konfor ve kolay bakımı erkekler göre daha önemli buldukları, erkeklerin ise markayı kadınlara göre daha önemli buldukları sonucuna ulaşılmıştır. Yaş; sadece konfor değerlendirmesinde istatistiksel olarak etkilidir. 55-75 yaş grubunun konfora en az önem veren grup olduğu tespit edilmiştir. Cinsiyetin konfora ve fonksiyonelliğe önem verme derecesi üzerinde istatistiksel olarak etkili olduğu, görünüşe önem verme derecesi üzerinde etkili olmadığı tespit edilmiştir. Kadınların erkekler göre konfora ve fonksiyonelliğe daha çok önem verdikleri, görünüşe ise kadın ve erkeklerin benzer derecede önem verdikleri görülmüştür. Yaşın görünüşe önem verme derecesi üzerinde istatistiksel olarak etkili olduğu, konfora ve fonksiyonelliğe önem verme derecesi üzerinde etkili olmadığı tespit edilmiştir. 18-34 yaş grubunun görünüşe en

çok önem verdiği, 34-55 yaş grubunun ise en az önem verdiği sonucuna ulaşılmıştır. Tüketicilerin gömlek giyiminde en çok pamuk lifini en az akrilik lifini tercih ettikleri tespit edilmiştir. Bu sonuçlardan yola çıkarak tüketicilerin gömlek giyiminde pamuk, keten, ipek, yün gibi doğal içerikli elyafları tercih etme eğiliminde oldukları; poliester, akrilik gibi sentetik lifleri ise en az tercih etme eğiliminde oldukları söylenebilir. Bazı lif türleri için tercih edilme durumlarında yaşa ve cinsiyete göre istatistiksel farklılıklar tespit edilmiştir.

4.2 Öneriler

Günümüzde tüketici odaklı çalışmalar tüketici memnuniyetinin artırılmasına katkı sağladığı için önem taşımaktadır. Araştırma kapsamında tüketicilerin gömlek giyimi ile ilgili konfor deneyimleri ve beklentileri ölçülmüştür. Konfor deneyimleri ölçülürken dokunsal deneyim ve hareket konforu deneyimi araştırma kapsamında ölçülmüş, diğer konfor deneyimleri araştırma kapsamına alınmamıştır. Diğer konfor bileşenlerinin de tüketiciler tarafından ne kadar önemsendiğinin ve toplam algı içerisinde ne kadar pay aldığı ortaya konması için bundan sonraki araştırmacılara ısı konforu, psikolojik konfor deneyimlerinin de ölçülmesi, farklı giyim türleri için deneyim ve beklentinin ölçülmesi önerilmektedir.

KAYNAKLAR

1. Wilfling, J., Havenith, G., Raccuglia, M. and Hodder, S. (2022). Consumer expectations and perception of clothing comfort in sports and exercise garments. *Research Journal of Textile and Apparel*, 26, 4, pp. 293-309.
2. Rahman, O., Fung, B., C., M. and Chen, Z. (2020). Young Chinese Consumers' Choice between Product-Related and Sustainable Cues—The Effects of Gender Differences and Consumer Innovativeness. *Sustainability*, 12 (9), 3818, pp.1-23; doi:10.3390/su12093818.
3. Kaplan, S. ve Okur, A. (2008). The meaning and importance of clothing comfort: A case study for Turkey. *Journal of Sensory Studies*, 23, pp. 688-706.
4. Wong, A. S. W. and Li, Y. (2002). Clothing sensory comfort and brand preference. 4th IFFTI International Conference. Hong Kong, pp. 1131-1135.
5. Wong, Anthony S. W. (2002). Prediction of Clothing Sensory Comfort Using Neural Networks and Fuzzy Logic. Phd Thesis, The Hong Kong Polytechnic University Institute of Textiles and Clothing, Hong Kong.
6. Slater, K. (1985). *Human Comfort*. Springfield, IL, Charles C. Thomas.
7. Pontrelli, F.J. (1977). Partial analysis of comfort's gestalt. In *Clothing Comfort: Interaction of Thermal, Ventilation, Construction, and Assessment Factors* (N.R.S. Hollies and R.F. Goldman, eds.), pp. 74, Ann Arbor Science Publishers
8. Sontag, M., S. (1985-86). Comfort dimensions of actual and ideal insulative clothing for older women. *Clothing and Textiles Research Journal*, 4 (1), pp. 9-17.
9. Branson, D. H. and Sweeney, M. (1991). Conceptualization and measurement of clothing comfort: Toward a meta theory. In S. B. Kaiser and M. L. Damhorst (Eds.), *Critical linkages in textiles and clothing: Theory, method and practice* (pp. 94–105). Monument: International Textile and Apparel Association.
10. Güncel Türkçe Sözlük
11. Oxford Sözlüğü
12. Retief, A. and Klerk, H., M. (2003). Development of a guide for the visual assessment of the quality of clothing textile products. *Journal of Family Ecology and Consumer Sciences*, 31, pp.21- 29.
13. Castelo, J., S., F. and Cabral, J., E., O. (2018). Consumers in a social network: the perception of clothing quality per gender. *Rev. Bras. Gest. Neg. São Paulo v.20 n.1*, pp.22-36.
14. Forsythe S., Presley A. B., Caton K. W. (1996). Dimensions of apparel quality influencing consumers perceptions. *Perceptual and Motor Skills*, 83, pp. 299- 305.
15. Hines, J., D. and O'Neal, G., S. (1995). Underlying Determinants of Clothing Quality: The Consumers' Perspective. *Clothing and Textiles Research Journal*, 13: 227, pp.227- 233.
16. Swinker, M., E. and Hines, J., D. (2006). Understanding consumers' perception of clothing quality: a multidimensional approach. *International Journal of Consumer Studies*, 30, 2, pp. 218-223.
17. Hines, J., D. and Swinker, M., E. (2001). Knowledge: a variable in evaluating clothing quality. *International Journal of Studies*, 25, pp.72-76.
18. Karaman C. ve Kaplan S. (2016). Çorap konfor ve performans özellikleriyle ilgili tüketici beklentileri. *Pamukkale Üniversitesi Mühendislik Bilimleri Dergisi*, pp. 818- 825.
19. Kaplan, S. (2009). Kumaşların mekanik özelliklerinden ve geçirgenlik özelliklerinden yararlanılarak giysi konforunun tahminlenmesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi.